

ZIEMIANIN

PISMO POŚWIĘCONE

RÓLNICTWU I PRZEMYSŁOWI.

Gdy się naród rzuci rojem,
I dołoży silnej ręki,
To nie darmo się i znoim:
Gumna, stogi się postroją,
I jest dosyć w potrzeb swoją.
I świat karmim chlebem swoim.

Pieśń o ziemi naszej.

T O M V.

LESZNO.

NAKŁADEM I DRUKIEM ERNESTA GÜNTHERA.

1851.

SPIS

artykułów w Tomie V. zawartych.

POSZYT V.

MAJ.

Strona.

- I. Na co zwraca głównie swoją uwagę fabrykant wyrobów wełnianych przy kupnie wełny? 1
- II. Pranie owiec w wodzie ciepłej 9
- III. O poprawie ras koni 13
- IV. O zakładaniu pięknych trawników i o utrzymaniu tychże 22
- V. Biblioteka rolnicza , ... 34
- VI. Projekt do statutu zawiązać się mającego Towarzystwa kredytowego dla posiadłości ziemskich w W. ks. poznańskim 40
- VII. Sposób prania owiec u pana Hellera w Chrzelicach, w górnym Szląsku 47
- VIII. Uchybienia, które pociągają za sobą stratę w czy-
stych z rolnictwa dochodach 50
- IX. Wąsacz 54
- X. Wielkie pośrednie korzyści z hodowania pszczół 56
- XI. Pogląd na stan zboża i urodzaje na rok 1851 58
- XII. Korrespondencya 62
- XIII. Zapach wełny 66
- XIV. Siéwnik Koemmerera w Bydgoszczy 68
- XV. Przypisek do Doniesienia literackiego w p. III. Zie-
mianina r. b. 72
- XVI. Rozmaitości 83
- Felieton literacki 91

POSZYT VI.

CZERWIEC.

	<i>Strona.</i>
XVIII. O pewnych i stałych zasadach płodozmianu	93
XIX. O osuszaniu podziemnymi rowkami w Pruskowie (w Szląsku)	113
XX. Nawóz z ciał zwierzęcych	118
XXI. Sprzedaż drzewa	129
XXII. O urządzaniu Inu sposobem pana Clausensa	142
XXIII. Projekt do statutu zawiązać się mającego Towarzystwa kredytowego dla posiadłości ziemskich w W. ks. poznańskim (ciąg dalszy)	149
XXIV. Jak obrachować zawartość sześciennej drzewa okrągłego bez formuł algebraicznych i tablic?	154
XXV. O soli w rolnictwie i wychowie zwierząt gospodarskich	158
XXVI. Przechowywanie okowity	161
XXVII. Czyszczenie łąk z chwastów i mchu	165
XXVIII. Łatwy sposób rozpoznania i polepszenia ziemi	168
XXIX. Jarmark na wełnę w Poznaniu	172
XXX. Rozmaitości	179

POSZYT VII.

LIPIEC.

XXXI. O uprawie łąk sztucznych	189
XXXII. Wiadomości gospodarskie z Francji (z rysunkiem)	221
XXXIII. Wyjątek z podróży pana Viebahn przez część księstwa poznańskiego	228
XXXIV. Stósunki robotników wiejskich w powiatach inowrocławskim, bydgoskim i międzychodzkiem	241
XXXV. Czyszczenie roli z chwastów	255
XXXVI. Suszenie koniczyny i innych roślin pastewnych (z rysunkami)	260
XXXVII. Ogólne zasady następstwa ziemiopłodów	267
XXXVIII. Korrespondencya	275
XXXIX. Rozmaitości	280
Wiadomość o nowo założoném towarzystwie agronomiczném w powiecie średzkim i wrzesińskim	283

POSZYT VIII.

SIERPIEŃ.

	<i>Strona.</i>
XL. O szkołach agronomicznych we Francji	285
XLl. O uprawie koniczyzny purpurowej	304
XLII. Nowo spostrzeżona choroba na pszenicy (z rysunk.)	311
XLIII. O panującej chorobie ziemniaków (z rysunkiem)	313
XLIV. Marszruta (podróżnik) dla podróżującego agronoma po Anglii i Szkocyi	323
XLV. Nie każde wygrabienie ściółki zmniejsza produkcją drzewa	330
XLVI. O korzyściach wynikających z przemiany suchych łąk na orną rolę	335
XLVII. Uprawa marchwi	339
XLVIII. Uprawa bani	342
XLIX. Serradella	345
L. Jak gęsto, lub jak rzadko siać trzeba rozmaite ga- tunki zboż, ażeby pola największy wydały plon, i żeby zboża niepotrzebnie w ziemię nie wrzucać i nie marnować?	349
LI. O użyteczności mrówek	354
LII. Czy jest korzystniej spaść ziemniaki, czy też użyć ich do fabrykacji okowity i tylko wywar (brachę) bydłem spaść?	357
LIII. Dalsze wydoskonalenie budowy z piasku	360
LIV. Przegląd handlowy produktów rolniczych	362
LV. Rozmaitości	368
Spis współpracowników	371

Redaktor: *Włodzimierz Wolniewicz*, w Dembiczu w pow. średzkim.
Czcionkami tłoczni Ernesta Günthera w Lesznie.

POSIYTY

SIEMEN

351	351	XLI.	O ekstrakcie ziołowym w postaci...
352	352	XLII.	O sposobie karmienia niemowląt...
353	353	XLIII.	Nowo odkryty rodzaj choroby (z rysunkiem)
354	354	XLIV.	O parazytach chorób zwierzęcych (z rysunkiem)
355	355	XLV.	Wskazywanie (podobnie) dla podrobienia ziołowego
356	356	XLVI.	Wskazywanie (podobnie) dla podrobienia ziołowego
357	357	XLVII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
358	358	XLVIII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
359	359	XLIX.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
360	360	XLX.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
361	361	XLXI.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
362	362	XLXII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
363	363	XLXIII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
364	364	XLXIV.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
365	365	XLXV.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
366	366	XLXVI.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
367	367	XLXVII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
368	368	XLXVIII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
369	369	XLXIX.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
370	370	XLXX.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
371	371	XLXXI.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
372	372	XLXXII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
373	373	XLXXIII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
374	374	XLXXIV.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
375	375	XLXXV.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
376	376	XLXXVI.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
377	377	XLXXVII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
378	378	XLXXVIII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
379	379	XLXXIX.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
380	380	XLXXX.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
381	381	XLXXXI.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
382	382	XLXXXII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
383	383	XLXXXIII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
384	384	XLXXXIV.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
385	385	XLXXXV.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
386	386	XLXXXVI.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
387	387	XLXXXVII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
388	388	XLXXXVIII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
389	389	XLXXXIX.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
390	390	XLXXXX.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
391	391	XLXXXXI.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
392	392	XLXXXXII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
393	393	XLXXXXIII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
394	394	XLXXXXIV.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
395	395	XLXXXXV.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
396	396	XLXXXXVI.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
397	397	XLXXXXVII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
398	398	XLXXXXVIII.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
399	399	XLXXXXIX.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym
400	400	XLXXXXX.	O karmieniu niemowląt z podrobieniem ziołowym

Redaktor: Władysław Władysławski, w Drukarni w pow. śródulskim.
Ciepłota: Ernesta Göttera w Lwowie.

D O D A T E K.

SPRAWOZDANIE o żniwie roku 1850 w państwie pruskiem.

W zeszłym roku w miesiącu sierpniu 1850 poszyt VIII., wzywaliśmy szanownych współpracowników *Ziemianna*, ażeby nadsyłali sprawozdania o żniwie przeszłego roku, co też nastąpiło w sposób dosyć zadowolniający, tak, że Redakcyja z tych pojedynczych i szczegółowych sprawozdań ułożyć mogła ogólny obraz żniwa r. 1850, zamieszczony w poszycie XII miesiąc grudzień 1850 r.

Zwróciliśmy przytém uwagę naszych czytelników na sposób przedstawienia takiego raportu o żniwach przez Kolegium ekonomiczne, który w Rocznikach gospodarstwa krajowego, wydawanych przez pana Lengerke, sekretarza Kolegium ekonomicznego, zwykle dopiero w następnym roku umieszczony bywa. Podajemy tutaj ten raport w całości, tak jak w Rocznikach tom XVII., str. 373—390, jest umieszczony, i przypominamy czytelnikom naszym, cośmy już dawniej dla objaśnienia tych sprawozdań powiedzieli, to jest, że Kolegium ekonomiczne przyjęło za normę zwykłego, dobrego, czyli średniego urodzaju, liczbę 1 czyli jedność, wszelkie więc dziesiątne ułamki niżej lub wyżej jak jedność, oznaczają mniejszy lub większy zbiór, aniżeli zwyczajny.

Raport o żniwie z roku 1850 w państwie pruskiem.

Nazwa prowincyi:	Pszemica.	Żyto.	Groch.	Jęczmień.	Owies.	Ziemniaki.
Prusy	1,02	0,90	0,75	0,85	0,79	0,95
Wiel. ks. poznańskie	0,90	0,74	0,22	0,81	0,77	0,93
Brandenburgia . .	0,93	0,81	0,54	0,94	0,97	0,94
Pomorze	1,06	0,88	0,71	0,96	0,88	0,71
Szląsk	0,90	0,78	0,49	0,89	0,87	0,70
Saksonia	0,98	0,82	0,90	0,94	0,99	0,61
Westfalia	0,96	0,81	0,55	0,88	0,80	0,44
Nadreńskie prowincye	0,88	0,83	0,51	0,74	0,77	0,62

Z tego sprawozdania, w porównaniu z sprzętami innych lat, okazuje się, że od r. 1846 niebyło tak nieurodzajnego roku wszystkich gatunków zbóż, jak w r. 1850. Pszenica najbliżej doszła do normalnego żniwa, gdyż brakuje tylko pszenicy 4 od sta; żyta brakuje 18 procent, grochu 42, jęczmienia 12, owsa 14, a ziemniaków 26 procentów. Najmniejszy urodzaj żyta był w poznańskim, bo tylko 0,74; również największy nieurodzaj grochu, bo tylko 0,22; owsa także w poznańskim tylko 0,77 było; zgoła w przecięciu urodzaj wszystkich zbóż, razem wzięwszy, był najmniejszy w poznańskim. Prawie na równi z poznańskim był wielki nieurodzaj w Szląsku. Uderzający jest także nieurodzaj ziemniaków w Westfalii, bo tylko 0,44, czyli brakowało do zwykłego urodzaju 0,56. Również był wielki nieurodzaj w słomie, wyjąwszy pszenicznój, w tych prowincyach, gdzie pszenica wyżej nad zwykle żniwo wydała; tylko obfity sprzęt siana w wschodnich prowincyach pokrył niedostatek słomy, któryby niezawodnie był sprowadził brak paszy dla bydła. — Zaraza ziemniaków mniej na polu, lecz bardziej w kopcach i schowaniach szkody zrządziła.

Rzep' w ogólności nieurodził się i można przyjąć, że niedobór wynosił około 20 %.

Do zupełnej produkcji wełny brakowało w ogólności

4 ½; Saksonia miała dokładną strzyż normalną, a Brandenburgia nawet 2 procenta nad zwykłą strzyż otrzymała.

Berlin, 30. Grudnia 1850.

Kolegium krajowe ekonomiczne.

v. Beckedorf.

Uznano powszechnie użyteczność sprawozdań i raportów o żniwach; a ponieważ, w braku centralnego towarzystwa rolniczego w naszej prowincyi, niemasz ogniska do zbierania podobnych sprawozdań, zdaje nam się, że najwłaściwszym środkowym punktem może być pismo nasze, tak jak nim jest i w innych przedmiotach gospodarstwa. Myśl ta w roku zeszłym trafiła do przekonania światłych gospodarzy i dosyć licznie nadesłane sprawozdania z różnych okolic, umieszczone pojedynczo w *Ziemiannie*, dawały publiczności obraz ogólnego żniwa i podawały Redakcyi *Ziemiannina* środki i możność skreślenia ogólnego poglądu na żniwa 1850 r., który umieszczony został w poszycie grudniowym 1850 r. i okazał się w rzeczywistości bardzo prawdziwym; czego dowiodły np. wysokie nader ceny na wiosnę r. b. grochu, owsa, żyta, ziemniaków, słomy itd.

Odzywamy się przeto i w tym roku z tą samą prośbą do światłych i gorliwych gospodarzy różnych okolic Polski, aby nam łaskawie nadesłać zechcieli sprawozdania o żniwach tegorocznych, z równą ścisłością i wiarogodnością, jak przeszłego roku, skreślone.

Dotąd odebraliśmy tylko doniesienia o sprzęcie rzepiu wielkiego zimowego, i rzepiku zimowego, które po części tak brzmią:

W średzkim powiecie sprzątniono w ogólności od 10 do 11 szefli z morgu magd.; — porównanie sprzętu z morga obsianego ręką, a morga obsianego siewnikiem w rzędy i dwa razy obhakanego, wydało w Dębiczu następujący rezultat:

1., z morga magd., obsianego ręką: 11 szefli, 11 meców;

2., z morga magd., obsianego w rzędy siewnikiem (3 kwarty na mórg), obhakanego ręcznymi motyczkami raz w końcu września 1850 r., drugi raz w końcu kwietnia 1851, było omlotu 12 szefli, 12 meców.

W czarnkowskim powiecie, w Dębem, było małego rzepiku zimowego z 25 mórg magd., 325 szefli, czyli 13 szefli z morgu magd.

Obywatel Edmund Mikorski z Brzezia, pow. pleszewskiego, nadesłał nam doniesienie o sprzęcie rzepiu wielkiego, w którym powiada, że z wysiewu 1 szefla i 3. kwart, sprzątnął 220 szefli. Nieoznażył nam szanowny obywatel ilości mórg obsianych; o dopełnienie téj wiadomości upraszamy go niniejszém, gdyż ilość wysianego ziarna niedaje nam miary (szczególnie przy rzepiu) obsianej przestrzeni; przypuszczając zaś, że było tą ilością ziarna obsiane około 20 mórg, sprzęt w Brzeziu niebyłby wcale na ten rok zadziwiający, tojest 11 szefli z morga magd. — W każdym razie upraszamy łaskawych Korrespondentów, aby w sprawozdaniach szczegółowych podawali obok ilości wysiewu liczbę mórg obsianych.

W. A. W.

ZAPROSZENIE

na XIV^{te} zgromadzenie niemieckich gospodarzy i leśniczych na 1go do 7go września r. b. do Saleburga w Austrii.

Temu zgromadzeniu przedłożone zostaną następane pytania, które w roku przeszłym w Magdeburgu nie zostały rozwiązane:

A. Na ogólnych posiedzeniach:

1. Jak ważnym dla rolnictwa jest stósowny i właściwy podział i stósunek areалу, lasami i w ogólności drzewem

obrosłego, do przestrzeni nieleśnej, jest to ogólnie uznaniem; ztąd wyradza się zadanie pytania:

„jakimi środkami można ten właściwy stosunek „i stosowny podział utrzymać, lub téż na nowo zaprowadzić?“

Obowiązkiem jest tak wielkiego i ważnego zgromadzenia, aby się rozwiązaniem powyższego pytania ciągle zatrudniało.

2. Czy niemożnaby do statutów zgromadzeń ogólnych gospodarskich takiego dodać paragrafu, któryby przyciągał na téż zgromadzenia i mniejszych właścicieli ziemskich; i czyby nie było środków do podniesienia udziału mniejszych właścicieli, którego wcale nieokazują względem zgromadzeń agronomicznych?

3. Jakie spostrzeżenia zrobiono na bieg temperatury i stan powietrza w Niemczech, z względu szczególnie agronomicznego, i jakie spostrzeżenia powinny być robione, aby do pewniejszych dojść rezultatów w tym względzie?

4. Ponieważ potrzeba opracowania gruntownego pomocniczych do rolnictwa nauk przyrodzonych, została dopełniona przez Dra Schleiden i Dra Schmid w dziele: „*Encyklopedia wszystkich nauk przyrodzonych i ich zastosowania do rolnictwa*“, nastęrcza się daleko ważniejsze zadanie:

Aby obmyślić środki do zredagowania krótko, treściwie i popularnie napisanej nauki niemieckiego gospodarstwa, z zastosowaniem do pojęcia i do wykształcenia mniejszych właścicieli ziemskich?

5. Przed rokiem w państwie austriackim zaprowadzono gatunek soli dla bydła, składającej się:

z $48\frac{1}{2}\%$ odchodów od czystej kamiennój soli,

z $48\frac{1}{2}\%$ odchodów od solniku sody,

z $1\frac{1}{2}\%$ proszku węglowego,

z $1\frac{1}{2}\%$ sproszkowanego korzenia goryczki (gencyany).

Pytanie przeto zachodzi: czy ta kompozycja okazała się pożyteczną; czy wywiera wpływ korzystny lub szkodliwy na produkcję mléka, mięsa lub tłuszczu, czy to przy paszeniu bydła w oborze, czy téż przy tak nazwaném gó-

rałskiem (alpejskiem) gospodarstwie? jakie zwyczaje zachodzą w dawaniu bydłu soli w innych krajach?

6. Czy stan gospodarstwa w Niemczech stoi na takim stopniu, że wychództwo do innych części świata stało się istotną koniecznością, czy też dzieje się to z innych powodów?

B. *W pojedynczych wydziałach.*

I. *Wydział rolnictwa i łąk.*

1. Jakie doświadczenia uczyniono w przedmiocie hodowania i użytkowania chorych ziemniaków; jakich używano surrogatów, i jakie rezultata dały próby hodowania dwóch roślin, tj. *Maqua* i *Papilas*?

2. Na jakiej wysokości nad powierzchnię morza można siać żyto lub owies, i jaki wpływ na urodzaj tych dwóch roślin wywarło wycięcie lasów na Alpach?

3. Jakie zrobiono doświadczenia w przedmiocie uprawiania i siania razem zmieszanego żyta jarego, czyli jarki krajowej z żytem zimowem czyli krzywą wołoską, aby z jednego zasięwu osiągnąć dwa żniwa?

4. Jakie zrobiono doświadczenia w uprawie kukurucy, tak w północnych Niemczech, jako też w górnych alpejskich okolicach, i jakie gatunki kukurucy są najkorzystniejsze dla zimnych okolic?

5. Jakich środków użyć trzeba do podniesienia uprawy lnu; i czyby nie było dla alpejskich okolic korzystniejszem powiększyć uprawę lnu, a zmniejszyć uprawę zboża?

6. Dla czego dotąd zaniechano sadzenia żywych płotów i hodowania bulwów (*Topinambour*), aby wielkie piaszczyste przestrzenie w Niemczech i stoki gór do kultury doprowadzić?

7. Jakie zrobiono doświadczenia w przedmiocie maszyn i narzędzi gospodarskich, np. młockarni przenośnej; o żniwiarkach; o siewniku Schärdinga?

8. Czy drenowanie, czyli podziemne osuszanie, za pomocą rur, zostało w Niemczech wypróbowane, i jakie dało rezultata?

II. Wydział chowu bydła.

1. Czy koń pincauski (Pinzgauer) potrzebuje odświeżenia rasy, np. przez burgundzłą rasę?
2. Jaka rasa bydła pomiędzy alpejskimi rasami odznacza się co do obfitości mleka, a jaka co do łatwości w tuczeniu?
3. Czy korzystniej jest w okolicach Saleburga trzymać bydło na oborze, lub wypędzać na pastwisko, i jaki zachodzi stósunek pomiędzy użytkowaniem z bydła w obydwóch rasach?
4. W jakim wieku można dopuszczać bydło i konie do parzenia, aby się nie wyrodziło lub nie znikczemiało?
5. Jakim sposobem zapobiedz zwyczajowi, w wielu krajach istniejącemu, puszczania krwi i wyciągania cieląt przy rodzeniu?
6. Jakie są pewne środki, aby zapobiedz złym skutkom z paszenia wywarem (brahą), na zdrowie zwierząt wpływającym?

III. Wydział leśnictwa.

1. Jakim sposobem obsadzać wielkie w górach przestrzenie drzewem, które jednakże ciągle pozostać muszą pastwiskami?
2. Jaki wpływ wywierają różne formacje gór na dobry wzrost i gatunek drzewa?
3. Jaki zachodzi stósunek w wzroście drzew w Alpach, a mianowicie: modrzewiu, klonu, świerku (i drzewa w niemieckim tekście nazwanego *Zirbe*, którego nieumiem przepol-szczyć, bo w botanikach, które posiadam, jest tylko *Zirbelbaum*, *Conocarpus*, L.; ale to drzewo, podług botaników, rośnie tylko w Jamajce, Antylach i w południowej Ameryce, ale nie w Alpach; *Zirbe* zaś w żadnym słowniku botanicznym znaleźć nie mogłem), podług wysokości, gruntu, strony spadku gór i podług rośnienia tych drzew obok siebie?
4. Jakich trzeba użyć środków do obsadzenia drzewem gołych Alpów, i jakim najtańszym sposobem takowe zagaić?
5. Jak wielka jest rocznia konsumpcya drzewa opałowego jednej rolniczej familii w Alpach, podług rozległości gruntu i liczby bydła?

IV. Wydział sadów owocowych i hodowli wina.

1. Jakie drzewa owocowe najzdawniejsze są do obsadzania pól bez szkody zboża?
2. Jaki postęp zrobiło używanie cydru (jabłeczniku lub gruszniku) w wyższej Austrii?
3. Czy się komu udało podług metody van Monsa nowe uszlachetnione gatunki owoców wyhodować?
4. Czy zrobiono jakie doświadczenie w używaniu smoły z fabryk gazu do smarowania ran u drzew owocowych?
5. Jakich trzebawy użyć środków, aby konsumpcją win francuskich zmniejszyć, i aby wprowadzić w używanie wina z austriackich krajów?
6. Jaki rodzaj miérzwy jest najstósowniejszy dla drzew owocowych; jaki skutek wywarła sól kuchenna sama, albo z gipsem, wapnem, marglem itd. na wzrost drzew?

V. Wydział nauk przyrodzonych.

Jeżeli się takowy wydział w Salcburgu utworzy, pozostawiony mu będzie wybór przedmiotów i pytań do rozwiązania zadanych.

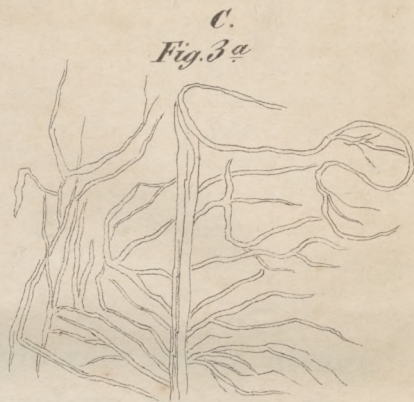
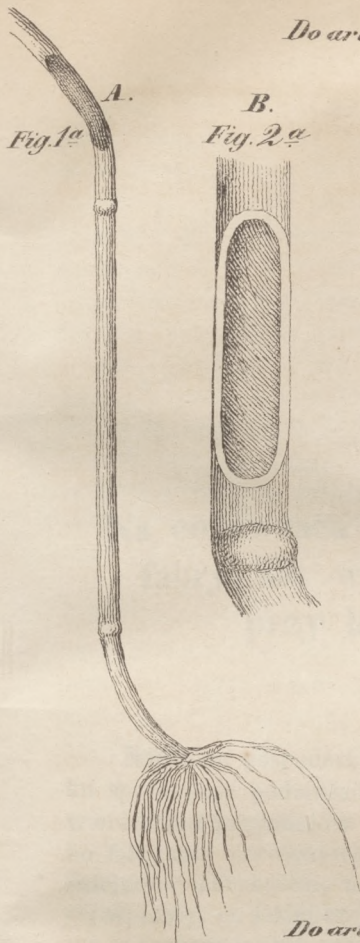
W ogólności wolno każdemu członkowi zgromadzenia nowe przedmioty i inne kwestye rzucać lub wyklądać, lecz zastosować się powinien do § 23. statutów i powinien dzień przed otwarciem zgromadzenia takowe na piśmie złożyć.

Hr. Reichenbach-Brustave złożył 50 tal. nagrody za najlepszą rozprawę o uprawie kukurycy w północnych Niemczech, tak ważnej dla właściciela małego gospodarstwa, oraz 50 tal. nagrody dla tego gospodarza, który kukurycę najbardziej rozpowszechnił tak u siebie, lub téż u innych gospodarzy. Przyznanie nagrody zależeć będzie od wybrać się mającej komisji; ostateczne przyznanie zachował sobie sam dawca.

Do 1go sierpnia trzeba się było zgłaszać o pomieszkanie; trzeba było nadsłać narzędzia, wynalazki, rysunki, rozprawy itd. Składka wynosi 4 tal. czyli 6 guldenów.

Leopold von Hüber jest obrany sekretarzem zgromadzenia; prezydującym: Arcy-książe Jan; wice-prezydującym: Józef Horvath z Gement.

Do artykułu XLII. (II.8.)

Do artykułu XLIII. (II.8.)

Fig. 2^a

